

KOSIAK I. V. Stage-by-stage forming of professional competence for future teachers of technologies in the process of studies to constructing and design of clothes in institute of higher.

The article presents stage-by-stage approach of forming of professional competence for the future teachers of technologies in the process of teaching constructing and clothes design.

Keywords: professional competence, Computer-aided of clothes design, constructing and design clothes, project.

УДК 37.02

Криштоф С. Д.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Статтю присвячено аналізу основних методологічних вимог до педагогічної технології, яка розглядається в педагогічній теорії та практиці як найбільш ефективний сучасний інструмент підвищення керованості і результативності навчального процесу. Проведено критичне співставлення критеріїв технологічності, що наводяться в різних педагогічних дослідженнях. Показано, що існують суттєві розбіжності стосовно цих критеріїв, що зумовлює необхідність їх обговорення для вироблення та встановлення ключових засад розробки педагогічних технологій і їх упровадження в освітню практику.

Ключові слова: методологічні вимоги, педагогічна технологія, результативність, навчальний процес, освітня практика.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року наголошено на необхідності кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності вітчизняної освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, на прискорення інтеграції України в міжнародний освітній простір, і конкретизовано основні шляхи реалізації концептуальних ідей розвитку освіти, визначених національною доктриною розвитку освіти. До провідних завдань, вирішення яких необхідно для забезпечення стабільного розвитку і нового якісного прориву в національній системі освіти, віднесено модернізацію навчального процесу на засадах використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, реалізацію його сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу, запровадження раціональних і ефективних підходів до організації навчання. У цьому ракурсі набуває актуальності проведення досліджень, присвячених питанням розвитку і застосування технологічного підходу в освітній практиці, оскільки зазначений підхід є продуктивним як з точки зору орієнтації на високу результативність навчального процесу, так і з точки зору забезпечення фіксації успішного педагогічного досвіду, можливості його швидкого поширення і відтворення у масовій педагогічній практиці.

Проблеми педагогічних технологій посідають одне з ключових місць у педагогічних дослідженнях. Запровадження технологічного підходу до організації педагогічного процесу спрямовано на зменшення його залежності від випадкових факторів, забезпечення керованості й прогнозованості, гарантованого досягнення запланованих результатів.

Розвиток і становлення педагогічної технології як галузі педагогічного знання ґрунтується на досягненнях педагогічної думки та досвіді науковців та педагогів-практиків XIX–XX сторіччя. Теоретичні й практичні аспекти педагогічних технологій розглядались у працях вітчизняних учених і вчених країн близького зарубіжжя В. Беспалька, І. Богданової, О. Гохберг, В. Гузеєва, І. Дичківської, В. Євдокимова, А. Кіктенко, М. Кларіна, О. Пехоти, О. Полат, І. Прокопенка, Г. Селевка, А. Слободенюка, М. Чошанова та інших; у далекому зарубіжжі проблеми педагогічних технологій досліджували Б. Блум, С. Ведемейер, Г. Веллінгтон, М. Вульман, М. Кларк, П. Мітчел, А. Мелтон, Ф. Персиваль, Т. Сакамото, С. Сполдінг, Р. Томас та інші. В їх працях визначено понятійно-термінологічний апарат педагогічної технології, виявлено її сутнісні ознаки, досліджено структуру, обґрунтовано принципи конструювання та організації навчального процесу з використанням технологічного підходу. Разом з тим суттєві зміни в інформаційно-навчальному середовищі зумовлюють еволюцію поглядів на сутність технологічного підходу, його ключові засади і актуалізують інтерес до вивчення теоретичних питань педагогічних технологій в нових умовах.

Метою статті є аналіз теоретичних підходів до визначення основних методологічних вимог до педагогічної технології – критеріїв технологічності.

Система методологічних вимог до педагогічної технології важлива не тільки з позицій розвитку цього напрямку педагогічної науки, але й з точки зору розробки, обґрунтувань і запровадження в освітню практику технологічного підходу до організації навчального процесу. Однією з ключових ознак будь-якої технології є проектування і застосування таких процесів, які дають змогу досягти запланованих результатів з найбільшою ефективністю стосовно витрат часу, матеріальних і людських ресурсів. В умовах сучасного інформатизованого суспільства високої ціни набувають знання людини, проте стрімке й неухильне зростання обсягу інформації, що виробляється людством, високі темпи науково-технічного прогресу створюють проблеми щодо забезпечення якості освіти. Необхідність підвищення керованості навчання, гарантованості отримання запланованих результатів зумовлює доцільність запровадження технологічного підходу до організації навчального процесу.

Значимість технологічного підходу до організації педагогічного процесу полягає в тому, що це дає змогу:

- з більшою визначеністю передбачати результати і керувати педагогічними процесами;
- аналізувати і систематизувати на науковій основі наявний практичний досвід і його використання;
- комплексно вирішувати освітні та соціально-виховні проблеми;
- забезпечувати сприятливі умови для розвитку особистості;
- зменшувати ефект впливу несприятливих обставин на людину;
- оптимально використовувати наявні в розпорядженні ресурси;
- вибрати найбільш ефективні і розробляти нові технології та моделі

для вирішення виникаючих соціально-педагогічних проблем [5].

Зародження педагогічної технології пов'язано з технізацією навчального процесу, і програмоване навчання стало найвиразнішим зразком технологічно організованого навчання, але в подальшому характерними рисами педагогічної технології стало не застосування технічних засобів або комп'ютерів, а чітке визначення дидактичних (а далі і виховних) цілей та деталізовано виписана процедура послідовних дій для їх досягнення. Педагогічна технологія набула тлумачення як спосіб оптимізації освітнього процесу шляхом виявлення та аналізу факторів, принципів, прийомів підвищення його ефективності, шляхом конструювання і застосування засобів і методів навчання, а також оцінки застосовуваних методів. За визначенням ЮНЕСКО, педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти [3].

Поняття “педагогічна технологія” є багатоаспектним. В. Беспалько зазначає: “Педагогічна технологія – це:

- змістовно-операційна діяльність по забезпеченню педагогічного процесу;

- систематичне і послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу;

- сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для організації цілеспрямованого впливу на формування особистості із заданими якостями;

- діяльність, спрямована на створення умов для формування рівня освіченості особистості;

- раціонально організована діяльність по забезпеченню досягнення цілей педагогічного процесу” [1].

Складність і ємність поняття “педагогічна технологія” сприяли тому, що в педагогічній літературі існує багато його тлумачень, різні дослідники з різних позицій підходять до виокремлення характеристичних ознак педагогічної технології.

Педагогічний процес розглядається як технологічний, якщо він організований у вигляді послідовності визначених кроків, спрямованих на досягнення поставленої мети, дає змогу отримати результати із заздалегідь заданими кількісними та якісними показниками і відповідає критеріям технологічності – системі вихідних положень щодо конструювання будь-якої педагогічної технології. На думку Г. Селевка [5], будь-яка педагогічна технологія повинна задовольняти основним методологічним вимогам (критеріям технологічності), а саме:

- концептуальність (кожна педагогічна технологія має спиратися на відповідну наукову концепцію, що охоплює філософське, психологічне, дидактичне і соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітніх цілей);

- системність (у педагогічній технології мають простежуватися всі

ознаки педагогічної системи логіка процесу, взаємозв'язок його частин, цілісність);

- керованість, яка припускає можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування процесу навчання, поетапної діагностики, варіювання засобами і методами з метою корекції результатів;
- ефективність (сучасні педагогічні технології існують у конкурентних умовах і повинні бути ефективними за результатами й оптимальними витратами, гарантувати досягнення запланованого стандарту навчання);
- відтворюваність, що передбачає можливість застосування (повторення, відтворення) педагогічної технології в інших однотипних освітніх установах, іншими суб'єктами.

Саме такий перелік критеріїв найчастіше зустрічається в педагогічній літературі, особливо методичного характеру. Деякі автори зменшують кількість критеріїв до чотирьох: концептуальність, системність, ефективність, відтворюваність, і щодо критерію ефективності, то його часто розкривають лише в одному аспекті – як високу результативність.

Спираючись на наукові праці Г. Гришиної, Т. Давиденко, М. Мисливця, Т. Сальникової, Г. Селевка, Т. Шамової, Г. Шибанової та інших, І. Прокопенко та В. Євдокимов до критеріїв технологічності відносять такі:

- “технологія розробляється у межах певної педагогічної концепції (критерій концептуальності);
- системоутворювальним компонентом технології є цілі, згідно з якими визначаються всі інші її складові (критерій цілеспрямованості);
- технологія включає діагностичні процедури, за допомогою яких можна визначити ступінь досягнення запланованих цілей на будь-якому етапі її реалізації (критерій діагностичності);
- організаційний аспект технології відповідає її цільовому компоненту (критерій оптимальності);
- упровадження технології гарантовано забезпечує досягнення запланованих результатів усіма учасниками навчально-виховного процесу (критерій надійності)” [6].

Звернемо увагу на те, що наведений перелік включає критерій надійності і не містить таких як ефективність і відтворюваність. Однак саме на значимості останніх наполягає М. Чошанов [7]. На підставі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних авторів (В. Беспалька, Б. Блума, М. Кларіна, І. Марева та інших) з проблем педагогічної технології він виділяє поряд із загальними найбільш істотні ознаки, притаманні саме педагогічній технології: діагностичне цілеутворення, результативність, економічність, алгоритмізованість, проєктованість, цілісність, керованість, коригованість, візуалізація. Пояснюючи смисл цих критеріїв, дослідник зазначає, що “діагностичне цілеутворення і результативність як ознаки педагогічної технології передбачають гарантоване досягнення цілей і ефективність процесу навчання. Економічність відбиває якість педагогічної технології, що забезпечує резерв навчального часу, оптимізацію праці викладача і досягнення запланованих результатів навчання у стислі проміжки часу.

Наступна група ознак (алгоритмізованість, проєктованість, цілісність і керованість) відображає різні сторони ідеї відтворюваності педагогічних технологій. Ознака коригованості передбачає можливість постійного оперативного зворотного зв'язку, послідовно орієнтованого на чітко визначені цілі. У цьому сенсі ознаки коригованості, діагностичного цілеутворення та результативності тісно взаємопов'язані і доповнюють одна одну. Ознака візуалізації торкається питань використання різної аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів та оригінальних наочних посібників" [7].

До специфічних сутнісних ознак, що виокремлюють педагогічну технологію як самодостатній неповторний феномен, І. Дичківська [4] відносить: концептуальність; діагностичне визначення цілей і результативності; економічність; алгоритмізованість, проєктованість, цілісність, керованість; візуалізація, а також зазначає, що "не позбавлені рації намагання виокремити ще такі ознаки педагогічної технології:

– декомпозиція педагогічного процесу на взаємопов'язані етапи (чим відповіднішим є опис етапу педагогічної технології реальному стану певного процесу, тим вища ймовірність досягнення успіху при її розробленні й реалізації);

– координованість і поетапність дій, спрямованих на досягнення запланованого результату (послідовність і порядок виконання дій повинні базуватися на внутрішній логіці процесу);

– однозначність виконання передбачених процедур і операцій (необхідна умова досягнення адекватних поставлених меті результатів: чим значніші відхилення в діях суб'єкта від приписаних технологією параметрів, тим реальніша і серйозніша небезпека деформувати весь процес і одержати результат, що не відповідає очікуваному)" [4].

На нашу думку, останній критерій стосується технічних систем, виробничих процесів, і технологізації педагогічного процесу не має зменшувати ролі педагога, зводячи її до бездоганного виконання приписаного алгоритму. Багато дослідників наголошують, що запровадження педагогічної технології дає найкращий результат, якщо її використовує вдумливий педагог, здатний до аналітичної і творчої діяльності.

Розгорнутий перелік критеріїв технологічності наведено Г. Вишневською [2]. Узагальнюючи низку публікацій попередніх дослідників, присвячених аналізу методологічних засад педагогічних технологій, і доповнюючи їх, автор виокремлює такі критерії: концептуальність, системність, цілісність, алгоритмізованість, керованість, інваріантність, відтворюваність, проєктованість, ефективність, оптимальність, візуалізація, діагностичність, модернізація, коригованість. Дискусійними, на наш погляд, є критерії "інваріантність - постійність застосування технології в певних умовах", "модернізація – – розробка технологій на рівні сучасного розвитку

наук (педагогіки, психології, соціології та інших), адекватних напрямом соціального, економічного, технічного розвитку суспільства". Крім того, звертають на себе увагу наведені автором тлумачення деяких критеріїв. Так, на відміну від наведених вище трактувань, оптимальність розглядається як "досягнення за допомогою застосування цієї технології максимально високих результатів (щодо кожного студента) при мінімальних витратах часу, праці та педагогічних засобів", ефективність – як "гарантоване досягнення певного стандарту освіти, успішна реалізація функцій особистісно-орієнтованої освіти", коригованість – як "можливість постійного вдосконалення і підвищення педагогічної ефективності розробленої технології". Останній критерій у трактовці М. Чошанова має зовсім інший смисл і краще відповідає значенню слова "коригувати" в тлумачних словниках української мови (*коригувати (корегувати) – вносити поправки*). Простір для вдосконалення залишається відкритим для будь-якої технології, методики, способу діяльності, тим більш педагогічної, і попри те, що, на нашу думку, критерій можливості її вдосконалення є зайвим, орієнтація на подальше підвищення ефективності є цілком правильною як з огляду на зростаючі темпи оновлення інформаційно-навчальних ресурсів і педагогічного інструментарію, так і з точки зору тенденції переходу до високих педагогічних технологій, застосування яких потребує не суто виконавчої, а творчої діяльності сучасного педагога.

Висновки. Розвиток і впровадження технологічного підходу до організації навчального процесу в освітню практику потребують аналізу його теоретичних підстав, зокрема методологічних вимог, яким має відповідати сучасна педагогічна технологія. Вивчення і критичне порівняння поглядів дослідників стосовно критеріїв технологічності доводить, що існують суттєві розбіжності на ці питання, у той час як вироблення й усталення ключових засад розробки педагогічних технологій необхідні для подальшого їх розвитку та впровадження в освітню практику. Перспективним напрямом подальших наукових розвідок, на нашу думку, є продовження досліджень в означеному напрямі.

Використана література:

1. *Беспалько В. П.* Складові педагогічної технології / В. П. Беспалько. – М. : Просвещение, 1989. – 388 с.
2. *Вишневская Г. В.* Технологический подход в педагогическом процессе высшей профессиональной школы / Г. В. Вишневская // Известия ПГПУ им. В. Г. Беллинского. – 2008. – № 10.
3. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. *Дичківська І. М.* Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав., 2004. – 352 с.
5. *Селевко Г. К.* Сучасні освітні технології : навчальний посібник / Г. К. Селевко. – М. : Народна освіта, 1998. – 256 с.
6. *Прокопенко І. Ф.* Технологічний підхід до проведення наукових досліджень у педагогічній галузі / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов ; за заг. ред. В. І. Лозової // Наукові підходи до

педагогічних досліджень: колективна монографія. – Харків: Вид-во Віровець А. П. “Апостроф”, 2012. – С. 307-318.

7. Чошанов М. А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения: методическое пособие / М. А. Чошанов. – М.: Народное образование, 1996. – 160 с., ил. – (Библиотечка журнала “Народное образование” № 2, 1996).

КРИШТОФ С. Д. Теоретические аспекты педагогической технологии.

Статья посвящена анализу основных методологических требований к педагогической технологии, которая рассматривается в педагогической теории и практике как наиболее эффективный современный инструмент повышения управляемости и результативности учебного процесса. Проведено критическое сопоставление критериев технологичности, приводимых в различных педагогических исследованиях. Показано, что существуют существенные разногласия относительно этих критериев, что вызывает необходимость их обсуждения для выработки и установления ключевых принципов разработки педагогических технологий и их внедрения в образовательную практику.

Ключевые слова: методологические требования, педагогическая технология, результативность, учебный процесс, образовательная практика.

KRISHTOF S. D. Theoretical aspects of pedagogical technology.

The paper analyzes the basic methodological requirements of educational technology, which is treated in educational theory and practice as the most effective and modern tool to improve the manageability and efficiency of the education process. A critical comparison of the technological criteria given in various educational studies is made. It is shown that there are significant differences with respect to these criteria, which makes it necessary to discuss them in order to establish key principles of the development of pedagogical techniques and their application to educational practice.

Keywords: methodological requirements, pedagogical technology, effectiveness, educational process, educational practice.

УДК 811. 111'276.6:379.81(100)

Кудрик К. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

**ІНОЗЕМНА МОВА У ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ
ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ У ВНЗ УКРАЇНИ**

У статті проводиться аналіз значення іноземної мови для фахівців туристичної галузі, формування мовних комунікативних здібностей сучасних спеціалістів, удосконалення процесу формування інішомовної компетенції, яка є необхідним компонентом повноцінної професійної підготовки фахівців у галузі туризму.

Ключові слова: туристична галузь, диференціація професійної підготовки, мовні комунікативні здібності, інішомовна компетенція.

Глобалізація суспільства, потреба особистості в швидкій адаптації до умов полікультурного світу, який весь час змінюється, посилює інтерес до мовної освіти як важливого інструменту життєдіяльності людини в спільноті людей. Нові реалії вимагають змін до рівнів володіння іноземними мовами, які посіли вагоме місце у житті соціуму.